

Marakeş Deklarasyonu

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kent-Kır İlişkisi

Çeviren

Tahsin Yomralıoğlu – Mehmet Çete

ULUSLARARASI HARİTACILAR FEDERASYONU (FIG)

Çeviri

Tahsin Yomralıoğlu – Mehmet Çete
KTÜ Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü
Kamu Ölçmeleri (Arazi Yönetimi) Anabilim Dalı, Trabzon.

Yayına Hazırlayan

TMMOB – Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Trabzon Şubesi
HKMOTrbŞb © 2007

Orijinal Yayın Dili İngilizce

Kopenhag, Danimarka

ISBN 87-90907-32-9

Yayınlayan

Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG)
Lindevangs Allé 4
DK-2000 Frederiksberg
DENMARK

Tel. +45 38 86 10 81
Faks +45 38 86 02 52
E-mail: fig@fig.net

Ağustos 2004

Çeviri Önsözü

İnsanoğlu var oluşu ile birlikte, sürekli olarak, kendine güvenli bir yaşam alanı bulma arayışında olmuştur. Bu amaçla marjinal topraklar, öncelikle tarımsal amaçlı kullanıma başlanmış, ardından toplumların yeni ihtiyaçlarına bağlı olarak, kırsallıktan günümüzün geleneksel yaşam alanlarına yani kente dönüşüm başlamıştır. Başlangıçta kırsal olarak nitelendirilen bu topraklar artık geri dönüşü olmayan bir süreç sonucunda bugünün şehirleri haline gelmektedir. Hızlı nüfus artışıyla birlikte toplumların ekonomik ve sosyal alandaki gereksinimleri, insanlığın sürekli bir gelişme içerisinde olması, doğal olarak, günümüzde toprak kullanımında böylesi bir tek yönlü harekete neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak ta arazilerin çok daha rasyonel kullanımına dair sorunlar sürekli gündeme gelmektedir.

Arazi insanoğlu için vazgeçilmez önemli bir doğal kaynaktır. Bu kaynağın en uygun biçimde kullanılabilmesi için ülkelerin farklı arazi politikaları ve idare sistemleri uyguladıkları görülmektedir. Ancak tüm bu yaklaşımlar, kırsal ve kentsel alanlarda sürdürülebilir bir arazi gelişiminin sağlanmasını amaç edinerek, her türlü politik, yasal ve sosyo-ekonomik unsurların bir arada değerlendirilmesi gerçeğini benimsemiştir.

Bu amaçla, başta Uluslar arası Haritacılar Birliği-FIG olmak üzere birçok uluslar arası organizasyonun desteği ile, 2-5 Aralık 2003 tarihlerinde Fas'ın Marakeş kentinde “*Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kent-Kır İlişkisi*” adlı bir konferans düzenlenmiştir. Konferansın en temel amacı; kent-kır ilişkilerinin bazı sorunlarına ışık tutmak ve bu karmaşık konu hakkında bilinçliliği arttırmaktır. Ülkemiz açısından da hala güncelliğini koruyan ve önemli bir sorun olan “*Kent-Kır*” ilişkilerine dair gelişmelere katkı vermek düşüncesiyle, söz konusu kongrenin “*Marakeş Deklarasyonu*” olarak adlandırılan sonuç bildirgesinin Türkçe'ye çevrilmesinde yarar görülmüştür. Kent-Kır sorunun çözümüne yönelik önemli öngörülerin yer aldığı bu deklarasyonun, özellikle arazilerin rasyonel yönetiminden sorumlu, Harita Mühendislerince çok iyi algılanıp, toplumumuzla paylaşılması halinde mesleki vizyonumuzun çok daha gelişeceği kanaatindeyiz.

Emeği geçenlere teşekkür eder, saygılar sunarız.

*TMMOB-Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
Trabzon Şubesi Yönetim Kurulu*

Trabzon 2007

Önsöz

2–5 Aralık 2003 tarihlerinde Fas’ın Marakeş kentinde gerçekleştirilen “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kent-Kır İlişkisi” 2. FIG Bölgesel Konferansı, Ulusal Harita ve Topoğrafya Mühendisleri Birliği (ONIGT – National Association of Surveying and Topographic Engineers) ve Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) tarafından düzenlenmiştir. Konferans; Arap Haritacılar Birliği (AUS), Arap Kentsel Gelişim Enstitüsü (AUDI), çeşitli Birleşmiş Milletler kurumları, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO), Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşkeleri Merkezi (UN-HABITAT), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomi Komisyonu (UNECA) ortak katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Konferansın amacı; kent-kır ilişkilerinin bazı sorunlarına ışık tutmak ve bu karmaşık konu hakkında bilinçliliği arttırmaktır. Ayrıca konferans, arazi politikası ile arazi idaresi arasındaki yakın ilişkiyi açıklamaya da çalışmıştır.

Günümüzde kent-kır etkileşimi gündemde olan bir konudur ve bir dizi sorunu kapsamaktadır. Etkileşim; ulaşırma, iletişim, enerji ve temel hizmetler gibi uygun altyapılarla sağlanabilen malların, hizmetlerin, insanların, bilginin ve paranın değişiminden oluşur. Altyapı kent-kır gelişiminin belkemiğidir. Ancak, bunun sağlanması genellikle arazi ve doğal kaynakların altyapıyla yer değiştirmesini gerektirir. Yollar, patikalar ve elektrik hatları peyzajı bölmekte ve özellikle kırsal alanlar üzerinde negatif etkiler oluşturmaktadır. Bu hayati altyapının sağlanması, hem kırsal hem de kentsel toplumların çıkarlarının dengelenmesini gerektirir. Bu, onların ortak geleceğini sağlayacaktır.

Arazi insanoğlu için farklı işlevselliklere sahiptir. Bundan dolayı birçok ülkenin kırsal ve kentsel alanlarında farklı arazi politikaları ve arazi idareleri görülebilir. Hem kırsal hem de kentsel alanlarda sürdürülebilir arazi gelişiminin sağlanabilmesi için, politik, yasal, sosyo-ekonomik ve çevresel etkenlerin bir arada değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu alanlardaki insan yerleşimlerinin refahı ise, ancak sürdürülebilir arazi yönetimini desteklemek için ortak ve kapsamlı arazi politikalarının benimsenmesiyle gerçekleştirilebilir.

Birçok lke ve uluslararası sivil toplum organizasyonu, arazinin sürdürülebilir gelişimini olanaklı hale getirmek ve insanoēlunun refahını saēlamak için, kırsal ve kentsel alanlarda hem ortak bir arazi politikası hem de bütüncül bir tematik yaklaşım ihtiyaını vurgulamaktadır.

Uluslararası Haritacılar Federasyonu'nun (FIG) nceki yayınları gibi (bazıları Birleşmiş Milletler gibi örgütlerle iřbirliēi içinde yayınlanmıştır) bu yayın da, küresel öneme sahip belli bir konuyu vurgulamaktadır. Bir sivil toplum rgt olarak FIG, Birleşmiş Milletler'in daha sürdürülebilir, adaletli ve barışçıl bir dünya oluşturma milenyum hedeflerine katkı saēlamak istemektedir. Marakeş Deklarasyonu, Aralık 2003'te Fas'ın Marakeş kentinde gerçekleştirilen 2. FIG Bölgesel Konferansı'nın bulgularını ve önerilerini yansıtmaktadır. Deklarasyon; politikacıları, yöneticileri, mesleki organizasyonları ve karar vericileri, sürdürülebilir bir doēa ve yaşanabilir bir yerleşmenin dengeli bir şekilde bir arada bulunmasını saēlama gayretlerinde desteklemeyi hedeflemektedir.

Her ne kadar öneriler ve çıkarılan dersler Afrika ve Arap lkelerindeki kent-kır ilişkilerine uyarlanmış olsa da, günümüzde bu konu etrafında yoēun tartışmaların yaşanmakta olduēu Avrupa da dahil, tüm dünyadaki kent-kır alanlarının özel ihtiyaçlarına uyarlanabilir.

Teşekkür

Marakeş Deklarasyonu, Marakeş Konferansında görevlendirilen bir uzman grubu tarafından hazırlanmıştır. Bu grubun başkanlığını Gerhard Muggenhuber (FIG 3. Komisyonu Başkanı, Konumsal Bilgi Yönetimi; Metroloji ve Ölçme Federal Ofisi, Avusturya) yapmıştır. Grubun üyeleri ise şunlardır:

Stig Enemark	Aalborg Üniversitesi, Danimarka [Bölüm 5'in başyazarı]
Mohamed Ettarid	Agronomi ve Veteriner Hassan II Enstitüsü, Rabat, Fas [Bölüm 4'ün başyazarı]
Rob Mahoney	Ticari Bilgi Yönetimi, İngiltere [Bölüm 3'ün başyazarı]
Reinfried Mansberger	Doğal Kaynaklar ve Uygulamalı Hayat Bilimleri Üniversitesi, Viyana, Avusturya.

Bu doküman, 2–5 Aralık 2003'te Fas'ın Marakeş kentinde düzenlenen 2. FIG Bölgesel Konferansında sunulan makaleler temel alınarak hazırlanmıştır. Özellikle, FIG Başkanı Univ.-Prof. Holger Magel'in "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kent-Kır İlişkisi" başlıklı sunumu ile Dr. Don Okpala'nın "Sürdürülebilir Kalkınma ve İstihdam Oluşumu İçin Pozitif Kır-Kent Bağlantıları Yaklaşımının Geliştirilmesi: UN-HABITAT'ın Rolü" başlıklı sunumu, bu dokümanın hazırlanmasında temeli oluşturmuştur. Bu konferanstaki diğer ana tema sunumları ve takdim makaleleri de, bu deklarasyonun hazırlanmasına büyük katkı sağlamıştır. Özellikle Dr. Chukwudozie Ezigbalike (UNECA), Prof. Paul van der Molen (FIG 7. Komisyonu – Kadastro ve Arazi Yönetimi – Başkanı), David Palmer (FAO), Prof. Stig Enemark (Danimarka), Abebe Solomon Haile (Etiyopya) ve Yacoub Saade'nin (Lübnan) makaleleri bu makaleler arasındadır.

Bu yayında mekan ifade etmede kullanılan ve iki kelimedenden oluşan 'kent-kır' anahtar teriminin, kelime düzeni olarak belirli bir kalıbı takip etmemek için bilinçli olarak kullanıldığı ifade edilmelidir. Bunun, kır ve kent ifadelerinden herhangi birine, yazarken veya konuşurken herhangi bir öncelik vermemek anlamında önemli olduğu düşünülmektedir.

Okuyuculara her zaman geçerli olan bir gerçeği, Fransa eski başbakanı Edgar Faure'nin bir sözünü hatırlatmak istiyorum: "Eğer kırsal alanlar nefes alamaz hale gelirse, kentler de nefes alamaz hale gelecektir."

Marakeş Deklarasyonu iki önemli etkinlikle başlatılmıştır. Bunlardan biri 13–17 Eylül 2004'te Barcelona'da düzenlenen "2. Dünya Kent Forumu" dur. Dięeri ise 1–4 Ekim 2004'te Nairobi'de "Kır-Kent Bağlantıları Yaklaşımının Yerel Ekonomik Kalkınmanın Gelişimi ve İyileştirilmesi Bağlamında Geliştirilmesi İçin Gerekli Olan Stratejiler Üzerine Bölgelerarası Konferans" tır. FIG adına; uzman grubun üyelerine ve bu yayına katkı sağlayan tüm uzmanlara, yapıcı ve yardımsever çalışmalarından dolayı teşekkür ederim.

Univ. Prof. Dr. -Ing. Holger Magel
FIG Başkanı

1 Ağustos 2004

Yönetici Özeti

**Keşif, herkesin gördüğünü görüp
başka hiç kimsenin düşünmediğini düşünmekle ortaya çıkar**

Albert Szent-Györgyi

2–5 Aralık 2003 tarihlerinde Fas’ın Marakeş kentinde düzenlenen “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kent-Kır İlişkisi” 2. FIG Bölgesel Konferansı, FIG’in uluslararası seviyede giderek önem kazanmakta olan bir gündeme gerçekçi ve pratik bir girdi sağlamasına olanak tanımak amacıyla, Kent-Kır ilişkisinin en önemli yönlerini kapsayan bir dizi temaya ayrılmıştır.

Konferansta; Kent-Kır ilişkisi ile ilgili sorunların dünyanın farklı bölgelerinde kendini farklı şekillerde açıkça gösterdiği ve bu konuda özel durumlara uyarlanabilecek genel prensiplerin yol göstericiliğine ihtiyaç duyulduğu kabul edilmiştir. Bu deklarasyonda odaklanılan temel konu; kentsel yayılma ve kentsel göçü de içeren kent-kır bağlantılarıdır. UN-HABITAT’ın öngörülerine göre, 2015 yılına kadar dünya nüfusunun %60’ı kentsel alanlarda yaşıyor olacaktır. Marakeş Deklarasyonu, sorunların koordineli bir şekilde ve zamanında çözülmesi için, kapsamlı ulusal arazi politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Bu politikaların güçlü bir mesleki deneyim temeli üzerinde inşa edilmesi gerekmektedir. UN-HABITAT ve UNEP’in kent-kır ikilemine bir son verilmesi yönündeki istemi, bu gelişme ve tartışmaların temeline aykırıdır. Kent-kır bağlantılarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, bu meselelerin dinamik doğası; geçmişin geleceğe her zaman iyi bir rehber olmayabileceği ve bu sorunların zamanında çözülmesi için yeni ve yenilikçi çözümlere ihtiyaç duyulduğu anlamına gelir.

Bu dokümanda, ilişkili ve üst üste düşen üç temel alt başlık üzerine odaklanılmaktadır: Kurumsal Kavramlar ve Yönetişim Kavramları, Arazi ve Doğal Kaynak Altyapıları ve Kapasite Değerlendirme ve Gelişimi. Her bir bölüm kendi içinde yol göstermeleri de içermektedir. Dersler çıkarılmakta ve her bir sorunun geleceği için bir yol tanımlanmaktadır. Marakeş Deklarasyonu bu sorunların yalıtımla çözülemeyeceğini ifade etmekte ve bu dokümanla, kent-kır ilişkisinde gelişme sağlanabilmesi için bütüncül bir vizyona katkı sağlama düşünülmektedir. Ülkeler, Marakeş Kent-Kır İlişkileri Deklarasyonu ile uyumlu olarak, uygun bir aksiyon gerçekleştirme yönünde cesaretlendirilmektedir.

Marakeş Kent-Kır İlişkileri Deklarasyonu

Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) ve Marakeş Konferansındaki ortakları, dünyanın farklı alanlarında kent-kır ayrımının mevcut olduğunu ifade etmekte ve bu sorunun çözülebilmesi için tüm dünyada kabul edilebilir hayat koşullarının insanoğluna sağlanabilmesi bağlamında sorumluluk alınması gerektiğine inanmaktadırlar.

Marakeş Deklarasyonu, kapsamlı bir ulusal arazi politikası geliştirilmesini önermektedir. Bu politika şunları içermelidir:

- İyi yönetim için ihtiyaç duyulan kurumsal aksiyonlar ve devlet aksiyonları
- Sürdürülebilir arazi yönetiminin desteklenmesinde arazi zilyetliğinin, arazi değerinin ve arazi kullanımının yönetimi ve kontrolü için arazi idare altyapıları
- Kapasite değerlendirmesi ve gelişimi için toplumsal, örgütsel ve bireysel seviyede araçlar.

FIG ve Marakeş Konferansındaki ortakları, iyi kent-kır ilişkilerinin tüm dünyadaki iyi yönetimi sürdürmede bir temel oluşturduğunu kabul etmektedirler. FIG gibi sivil toplum örgütleri, insanoğlunun refahı için küresel, bölgesel, ulusal ve yerel seviyede ihtiyaç duyulan ekonomik, sosyal ve çevresel dengeyi geliştirmede katkı sağlamaktadırlar.

İçindekiler

1. Giriş	10
2. Odaklanma.....	12
2.1. Kent-Kır Bağlantıları.....	13
2.2. Kentsel Genişleme ve Kırsal Göç.....	14
2.3. Arazi Politikası	16
2.4. Arazi Gelişimi	17
3. Kurumsal Kavramlar ve Yönetişim Kavramları	19
3.1. Amaç	19
3.2. İçerik	19
3.3. Rehberlik	20
3.4. Çıkarılan Dersler	20
3.5. İzlenecek Yol.....	21
4. Arazi ve Doğal Kaynak Altyapısı.....	22
4.1. Amaç	22
4.2. İçerik	22
4.3. Rehberlik	23
4.4. Çıkarılan Dersler	23
4.5. İzlenecek Yol.....	24
5. Kapasite Değerlendirme ve Gelişimi	25
5.1. Amaç	25
5.2. İçerik	25
5.3. Rehberlik	27
5.4. Çıkarılan Dersler	27
5.5. İzlenecek Yol.....	28
6. Marakeş Deklarasyonu	30
Kaynakça	31

1. Giriş

Dünya Uzay Gemisi'yle ilgili son derece önemli bir gerçek vardır ki, o da; dünyayla birlikte bize bir kullanım kılavuzunun verilmediğidir.

R. Buckminster Fuller

Göstergeler, kırsal hayattan kentsel hayata devrimin gelecek yıllarda da artarak devam edeceğini göstermektedir. Geçmişte kentsel ve kırsal alanlardaki projeler arasında katı bir ayırım eğilimi yaşanmıştır. Bu ayırımın sonuçlarından biri, toplumun çalışma ihtiyacını ve hayat kalitesindeki potansiyel gelişimi karşılama düşüncesiyle kentsel gelişmelere doğru göç etmesi nedeniyle, birçok yerde kırsal alanlardan kentsel alanlara geçiş yaşansa da, bu anlaşılabilir bir ayrımdır.

Bugünlerde kentsel ve kırsal alanlar arasında ekonomik, sosyal ve çevresel bir bağımsızlığın yaşandığı ve bu alanların gelişimi için dengeli ve birbirini destekleyen bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Kırsal gelişimin kentsel gelişimden tamamen bağımsız olduğu düşüncesi bugün artık geçerliliğini yitirmiştir. Bu düşüncenin yerini, kent-kır bağlantısının geliştirilmesi yaklaşımı almaktadır. Kent-kır bağlantısı genellikle, kentsel ve kırsal alanlar arasında paranın (kamu ve özel), insanların (göç ve git-gel) ve malların (ticaret) artan akışını ifade etmektedir. Bunlara fikir, bilgi ve yenilik akışlarını da eklemek önemlidir.

Kent-kır ilişkilerinin çok boyutlu yönleri

Bağlantı sadece topolojik komşuluk anlamında değildir. Gelişimin arttırılabilmesi için, çok boyutlu ve disiplinler arası bir yaklaşım gerekmektedir. Sadece ekonomik, sosyal ve çevresel kent-kır ilişkileriyle doğal kaynakların sürdürülebilir olarak kullanımı, insanoğlunun refahına temel oluşturabilir.

Altyapıya yeterli yatırımlar

Taşımacılık, iletişim, enerji ve temel hizmetler gibi yeterli altyapı, kent-kır gelişim bağlantı altyapısının belkemiğidir. Altyapıya yeterli yatırım, özellikle taşımacılık altyapısı, kırsal üretkenliği artırır ve erkek ve kadınların pazarlara, işlere ve kamusal hizmetlere erişimini mümkün kılar.

İnsan yerleşimleri artık kolaylıkla kırsal ve kentsel kavramlarıyla ifade edilemez

Büyük şehirler ve köyler devamlı ve aralıksız bir bütünün iki ucunu temsil eder. Küçük kasabalardaki hayat koşullarının geliştirilmesini ihmal etmek, geleceğin insan yaşam alanlarının büyük bir bölümünü göz ardı etmek demektir. Bundan dolayı devletlerin kalkınma aksiyonlarının kentsel ve kırsal alanlardaki etkisinin, hem ulusal hem de yerel (belediye) seviyelerde tanımlanması önemlidir. Kesin olarak tanımlanmış roller, fakirliğin azaltılmasında etkili olabilir. Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişkinin ve bu ilişkilerin doğasında var olan çeşitliliğin daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

Bölgesel ve tematik farklılık

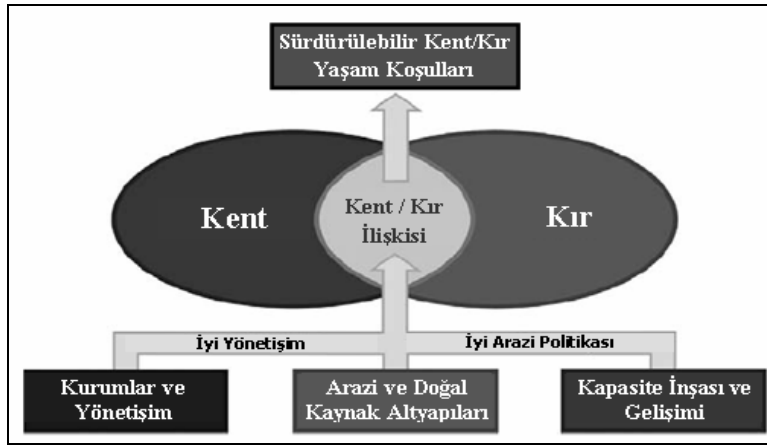
Farklılaşma eksikliği, çözümleri imkansız hale getirir. Küresel gözlemler, standart bir küresel aksiyon planı için artık genelleştirilmiş girdiler olarak kullanılamaz. Ülkeler, bölgeler ve tematik sorunlar eşit bir şekilde hedeflenemez. İnsan aklı farklı amaçlar için genellikle 'kent-kır' gibi kategoriler oluşturur. Örneğin, bazı yaklaşımlar uygun kategoriler sağlamak için şunlara bakar:

1. Ekonomik başarı üzerine odaklanılmış hızlı gelişmeye sahip mega şehirler (tipik olarak Asya bölgelerindeki şehirler)
2. Gelişimin koordinasyonunu sağlamak için kamusal bir yaklaşım olarak arazi kullanım planlamasına sahip insan ikametgahı (tipik olarak Avrupa bölgeleri)
3. Kentleşme evresinde temelde kırsal alan odaklı ve az bir koordinasyona sahip kır-kent gelişimi (Afrika ve Latin Amerika yaklaşımı)

Ancak, yukarıdaki gibi farklılıklar, tematik ilişki yanında konumsal ilişkinin ihmal edilmesi riskini ortaya çıkarabilir. Şimdi vurgu, mevcut yetersiz sınıflandırmanın daha iyisinin sağlanması üzerine olmalıdır. Herhangi bir karar verme sürecinde, hepimizin de aynı uzay gemisi (dünya) üzerinde olduğu gerçeği dikkate alınmalıdır. Bu doküman, üç sütun üzerinde yapılandırılmış gelişim üzerine odaklanarak, sürdürülebilir kent-kır yaşam koşulları için karar vermede bir temel tanımlamaktadır. Bu sütunlar şunlardır:

- Kurumlar ve Yönetişim
- Arazi ve Doğal Kaynak Altyapıları
- Kapasite Değerlendirme ve Gelişimi

İdeal durumda, bir kültürel yığın içindeki insan işbirliği, sürdürülebilir kent-kır yaşam koşullarına öncülük eden İyi Yönetişimi ve İyi Arazi Politikasını geliştirir. Bu ilişkiye basit bir bakış Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1: Kent-kır ilişkisine basitleştirilmiş bakış
(Kaynak: Stig Enemark)

2. Odaklanma

Bilgi iki çeşittir. Ya bizzat konuyu, ya da konuyla ilgili bilgiyi nereden bulacağımızı biliriz.

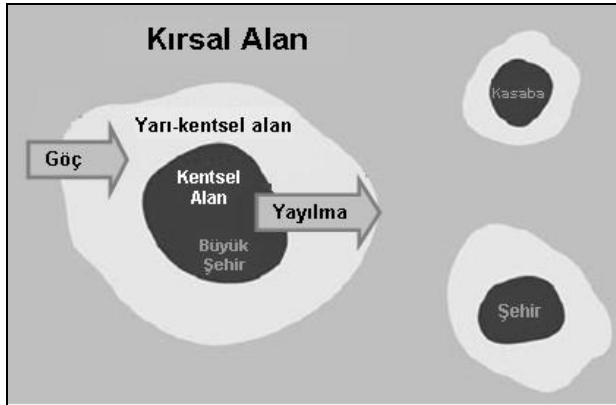
Samuel Johnson

Kent-kır ayrımı konusu, bir dizi önemli hususu içerir. Örneğin:

- **Kent-kır bağlantıları** ile ilgili konular; kentsel alanlara göre kırsal alanların ihtiyaçlarındaki farklılıkla ve sürdürülebilir kent ve kır altyapıları oluşturulması bağlamındaki ihtiyaçların karşılanmasında dengeli bir politik yaklaşım talebi ile ilgilidir.
- **Kentsel genişleme ve kırsal göç** ile ilgili meseleler; kent banliyölerindeki problemler ve sürdürülebilir arazi zilyetliği ve arazi kullanım kontrol sistemleri oluşturma bağlamında bu problemlerin çözümü için kapsamlı bir arazi politikası talebi ile ilgilidir.

Bu konular dünyanın farklı bölgelerinde kendini farklı şekillerde göstermektedir. Bu durum gelişmiş ülkelerle, gelişmekte olan ve geçiş sürecini yaşayan ülkeler arasındaki farkın en önemli göstergelerinden biridir. Tüm ülkelerin nasıl eşit bir şekilde hedefleneceği sorusu karmaşık bir sorudur. Bunun cevabı ülkenin olgunluk seviyesine ve kabiliyetli kişilerin nitelik ve niceliğine göre değişecektir. Bundan dolayı, kent-kır ayrımı ile ilgili kilit hususları çözmek için öneriler, sadece prensipler olarak sunulabilir.

Kırdan kente göç ve buna bağlı olarak yarı-kentsel alanlardaki genişleme, kasabaları, şehirleri ve büyük şehirleri etkilemektedir. Kırsal alanlardan kentsel alanlara olan hareket Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2: Kavramsal Diyagram
(Kaynak: Stig Enemark)

2.1 Kent-Kır Bağlantıları

Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ekonomik, demografik ve çevresel benzerlikler dikkate alındığında, insan yerleşimlerinin iki ucu olarak kentsel ve kırsal alanları varsayan kent-kır bağlantıları gelişim yaklaşımının iyileştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bundan dolayı, sürdürülebilir kent kalkınmasının kır boyutu üzerine mevcut tartışma, kırsal üretkenliği geliştirme ve pazarlara erişim için gerekli olan fiziksel, ekonomik ve sosyal altyapılara artan yatırım sorununu çözerken, kentleşmeyi destekleyen politikaları vurgulamalıdır. Kentleşmenin kaçınılmazlığını kabul ederken, kırsal alanlarda kalan insanlara uygun hayat standartları ve şartları da garanti edilmelidir.

Şekil 3: Kırsal köy, Malawi, 2002 (Fotoğraf: Stig Enemark)

Kırsal kalkınma, kırdan kente göçü engelleyen politikalar üzerine yapılandırılmamalı, daha ziyade, artan tarım ve tarım dışı üretkenlik yoluyla ulusal ekonomik gelişime etkin katkı sağlamak için, kırsal nüfus ve kırsal alanların ihtiyaçlarını geliştirme ihtiyacı üzerine yapılandırılmalıdır. Geliştirilmiş bir kırsal altyapı, tarımsal üretimin hem kentsel alanlara hem de ihracat pazarına artan erişimi yanında, kırsal alanlardaki artan üretkenlik için de gerekli bir koşuldur. Bu, gelişmekte olan ülkeler için, tutarlı ulusal insan yerleşimleri politikası bağlamında gerçekçi kent-kır ve konumsal altyapı politikalarını tasarlama ve uygulama acil ihtiyacını ön plana taşır. Bundan dolayı, gelişmekte olan birçok ülkenin kent-kır altyapısındaki boşlukların giderilmesi, Marakeş Konferansı'nda Don Okpala tarafından ifade edildiği gibi, daha çok devlet aksiyonunu gerektirmektedir.

İnsanların, paranın, malların, hizmetlerin, çalışmanın, bilgi ve teknolojinin kent-kır arasındaki tamamlayıcı fonksiyonları dikkate alındığında, kentsel gelişmeye kırsal gelişmeden ayrı bir yaklaşım içeren farklı ve iki seçenekli eski ortodoksluk yaklaşımının artık gerçekle uyuşmadığı görülmektedir. Kırsal ve kentsel alanlar ekonomik, sosyal ve çevresel olarak birbirlerine bağlıdırlar.

Artık kesin bir kent-kır politikası için herhangi bir alternatif yoktur. Kırsal alanda yaşayanlar ve kırsal alanlar, kasabaları “ekonomik gelişimin merkezleri veya motorları” olarak görürler. Şehirler kırsal alanları vazgeçilmez ve bağımsız hayat alanları olarak görmeli ve ihtiyaç hissetmelidirler. Her ikisi de eşit ortaklık uygulamalıdır. Genellikle politik nedenlerden dolayı tek yönlü gelişimin teşvik edildiği ve müsaade edildiği yerlerde, Prof. Magel’in 2003’te Marakeş’te ifade ettiği gibi denge bozulur.

UN ECOSOC Oturum 2003 Genel Sekreterinin Cenova’daki ifadelerine göre: “İhtiyaçların en fazla ve zorlukların en şiddetli olduğu yerlerin dünyadaki kırsal alanlar olduğu dikkate alındığında, bir ihmal döneminden sonra kırsal kalkınmayı kalkınma gündeminin merkezine koymak bir gerekliliktir.” Bu mesaj özellikle Afrika için önemlidir, çünkü burası nüfusun büyük bir bölümünün daha uzun yıllar kırsal alanlarda yaşayacağı bir yerdir.

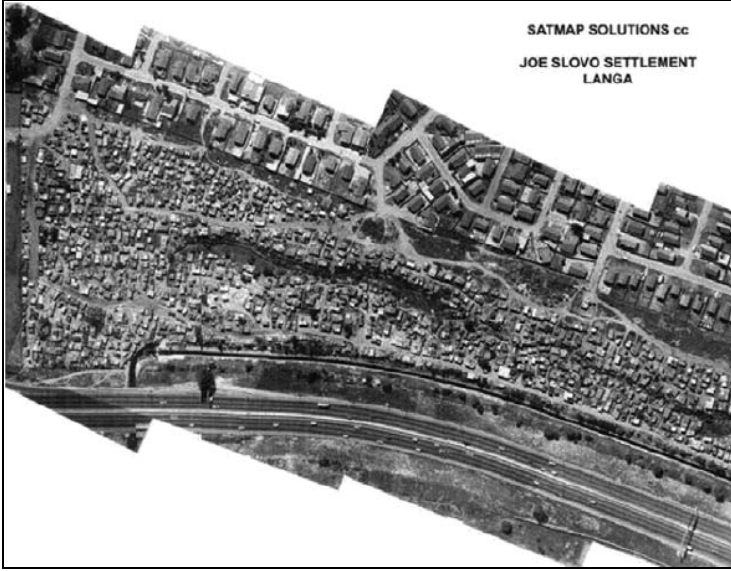
Kırsal alanların kentleşmesi, genellikle şehir yaşamının ve artan bir oranda şehir düşünce tarzının benimsenmesi olarak anlaşılmıştır. Bunun yerine OECD gündemi, bir şehir bölgesi veya hem kentsel hem de kırsal alanları kapsayan ve ortak bir bölgesel veya hatta toplumlararası işbirliği ile ulusal rekabeti kapsayan bileşik şehir kavramını öne sürer. Bu gelişme ve tartışmaların geçmişine karşın, UN-HABITAT ve UNEP’in kent-kır ayırımına son verme çağrısı şaşırtıcı değildir. Bunun yerine, kent-kır bağlantılarını geliştirmeye ihtiyaç vardır.

2.2. Kentsel Genişleme ve Kırsal Göç

Geçtiğimiz yüzyıldaki endüstriyel gelişim ve sermayenin ortaya çıkışı, büyük şehirlerin gelişimine yol açmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde bu kentsel gelişme, yüksek doğum oranlarından dolayı daha fazladır. Kırsal alanların temel hizmetlerindeki eksiklik kırsal nüfusu kentlere çekmiş, böylelikle ortaya çıkan göç, kırsal ve tarımsal toplum üzerinde negatif etkiye sebep olmuş, bu tür büyük nüfusları desteklemek için yetersiz olan kentsel altyapı nedeniyle kentsel çevre kötüleşmiş ve hayat kalitesinde düşüş yaşanmıştır. ‘Kırsal kentleşme’ (rurbanisation) olarak adlandırılabilir yapı oluşmuştur.

Kent-kır ilişkileri, spektrumun her iki ucu için daima pozitif veya yararlı olmaz. Şehirler ve şehirlerin metropoliten uzantıları; üretken tarım arazilerini içine çeker, su kaynaklarını istismar eder, kırsal alanı kirletir ve kentsel atığın lağımı vazifesini görürler. Diğer taraftan, şehirler nadiren etkin bir şekilde genişlerler ve inşa edilirler. Şehirlerde ve metropoliten sınırlarında, genellikle, baskın kentsel tarımcılığa sahip kent köylerini ortaya çıkaran büyük kırsal alanlar kalırlar.

UN-HABITAT’ın tahminlerine göre, 2015 yılına kadar dünya nüfusunun %60’ı kentsel alanlarda yaşıyor olacaktır. Bir diğer tahmine göre günümüzden 2015 yılına kadar yaşanacak nüfus artışının %90’ı kentsel alanlarda olacaktır. Bu artışın çoğu, gelişmekte olan ülkelerin şehir merkezine yakın gecekondü alanlarında ve yasadışı yerleşimlerinde yaşanacaktır.

Şekil 4: Yasadışı yerleşim, Cape Town, Güney Afrika, 2001. (Resim: Stig Enemark)

Tüm ülkelerde, kent merkezleri veya merkezi yerler mümkün olduğunca iyileştirilmeli, geliştirilmeli ve kırsal alanlara açılmalıdır; bu faaliyet ‘dağıtılmış toplanma’ (decentralised concentration) olarak adlandırılır. Bu yaklaşım, daha fazla kararlılık sağlar ve doğal ekolojik prensiplere daha iyi uyar. Öncelikle kentsel nüfus ihtiyaçlarına odaklanılan yerler olan tek-yönlü büyük merkezler, çoğunlukla kırsal alanlardaki bu tür sağlıklı ağ yapılarında yaşanan eksikliğin bir sonucudur. Bu alanlar, gittikçe “sahip” insanların ayrıık adaları (fenced-off islands) ile “sahip olmayan” insanların artan gecekonduları arasındaki büyüyen ayrıımlarının yerleri haline gelmektedir. Bu koşullarda hiç kimse artan suça şaşırmamalıdır.

Kentsel ve kırsal toplumlar, örneğin taşımacılık ve çevresel problemlerde, açık alanların kullanım kontrolünde, yenilenebilir enerjinin geliştirilmesinde, gerekli yatırımcıları ve sermayeyi çekmek için bütünleşik ekonomi ve vergi politikaları geliştirme bağlamında birbirlerini nasıl destekleyebilecekleri, yardımcı olabilecekleri, rahatlatabilecekleri veya güçlendirebilecekleri hakkında açıkça ve önyargısız konuşmalıdırlar. OECD’nin bu konuda açık fikirleri bulunmaktadır: “Bölgelerin rekabet gücünü artırma, hem kentsel hem de kırsal alanlardaki gelişmeleri içerir”. Bundan dolayı bu sorun, bütünleşik bir politikaya sahip olma sorunudur. Bu, birbirine karşı çalışma yerine, uzun zamandan beri uygulamada olan şekliyle birlikte çalışma meselesidir. Dengeli ve çok merkezli bir kent sistemi geliştirme ve Prof. Magel tarafından 2003’te ifade edildiği gibi kasaba ve ülke arasındaki yeni bir ilişki hususudur.

Hızla büyüyen büyük şehirler ve yığınlar için; yoğunluğu, farklı arazi kullanımlarının karışımını, çok merkezliliği ve kamusal toplu taşıma sistemleri ve kamu tesislerini içeren bölgesel bir yerleşim yapısı tasarlanmalıdır. Bunlar sürdürülebilirliğin ekolojik, sosyal ve ekonomik hedeflerini gerçekleştirmenin ön koşullarıdır.

Kentsel gelişimi yavaşlatmaya öncelik verilmelidir. Bu bağlamda, kırsal alanlarda yaşayanların yaşam alanlarında kalmalarını sağlamak amacıyla, kırsal alanlardaki hayat koşulları ve ekonomik temeller güçlendirilmelidir. Bunun için şehirler arasında ve bölgesel seviyede şehirler, kasabalar ve köyler arasında yeni işbirliği şekillerinin başlatılması önem taşımaktadır.

2.3. Arazi Politikası

Arazi politikası, sosyal ve ekonomik amaçları karşılamak için araziyi kullanma ve koruma ile ilgilidir. Örneğin yerel ihtiyaçların hassasiyetine riayet ederken, herkesin mülkiyete eşit erişimini geliştirerek, somut özel ve kamusal amaçları oluşturur. Doğal çevre ve toplumun refahıyla uyumlu olarak, hem uzun hem de kısa dönemde maksimum etkinliği yakalamak için, kaynakların tahsisıyla ve özellikle de arazi kullanım haklarıyla ilgilidir.

Arazi politikası, arazinin nasıl kullanıldığını ve araziden elde edilen faydaların nasıl paylaşıldığını belirleyen sosyo-ekonomik ve yasal direktiflerin tümünü içerir. Arazi politikası, içerisinde hem kentsel hem de kırsal toplumların ihtiyaçlarının karşılanabildiği, arazi ile birlikte su, orman ve toprak gibi arazi ilişkili kaynakların çözüme kavuşturulduğu, dengeli ve bütünsel bir çerçeve sağlamalıdır. Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını göz ardı etmeden karşılama yaklaşımıyla, bir kaynak olarak arazinin işletilmesi, kullanılması ve korunması arasında bir denge kurmalıdır. Arazi politikasının öncelikli amacı, sürdürülebilir kalkınmadır.

Arazi idaresi; UN-ECE Arazi İdaresi İlkeleri'nde tanımlanmış olan arazi yönetim politikalarının uygulanmasında gerekli olan arazi sahipliği, değeri ve kullanımı hakkında bilginin tespit edilmesi, kaydedilmesi ve sunulmasını sağlar. Arazi planlama ve kullanım hakları için yeterli yasal çerçevenin var olması, arazi idare sisteminin hem devlet hem de vatandaş açısından toplumsal ihtiyaçlara hizmet etmesi bağlamındaki yetenek ve kapasitesini arttıracaktır. Arazi idaresindeki kurallar ve mevzuat, arazi zilyetliği, değeri ve kullanımı bağlamındaki sistemler ve süreçler için uygulanmalıdır. Mevzuat şunları içermelidir:

- Arazi haklarının tahsisi, parsellerin sınırlandırılması, satış, kira, hibe ve miras yoluyla bir kişiden bir diğer kişiye aktarım yolları, çatışma çözümü,
- Arazi kullanım kontrolü, planlama ve uygulama, çatışma çözümü,
- Değerleme, değerlendirme ve vergilendirme yoluyla gelirlerin toplanması, çatışma çözümü.

Tapu ve kadastro, araziyle ilgili kural ve düzenlemelerin uygulanmasını kolaylaştırmak için gerekli olan sistem ve işlemleri sağlayan Arazi İdaresinin işlemsel düzeyinin bir parçası olarak görülmelidir.

Arazi kullanım kontrolü, temelde, merkezi ve yerel hükümet tarafından uygulanan imar planları ve ilgili arazi kullanım düzenlemelerinin hazırlanması ve kabul edilmesiyle sağlanır. Bu bağlamda, planlama, imar ve kontrol, arazi kullanım kontrolünün ilişkili bileşenleridir.

Arazi kullanım planlaması ve karar vermenin hemen dağıtık hale getirilmesi, bu görevleri yerine getirecek uygun yerel kurum ve organizasyonlar sorusunu gündeme getirir. Bu tür yerel kurumlar ve organizasyonlar, çatışmaları son derece somut bir şekilde ve doğrudan çözebilir. Hemen ortaya çıkacak kazançlar ve ihtiyaçlar ile gelecek nesillerin çıkarları arasındaki çatışma, tabi ki sürdürülebilirlik bağlamında, son derece hayati öneme sahiptir. Bu, Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Komisyonu'nun (WCSD) 1987 yılında "gelecek nesillerin gelecekte kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini göz ardı etmeden, bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma" olarak tanımladığı "sürdürülebilir kalkınma"nın temel bileşenidir. Arazi ve konuta erişim, sosyal uyumun merkezi ve sürdürülebilir kalkınmanın kilit faktörü olarak tanımlanır.

2.4. Arazi Gelişimi

Kararlı bir kent-kır arazi politikasının oluşturulmasının ve kullanımının artık herhangi bir alternatifi yoktur. Kent-kır ilişkilerinde yeniden bir denge oluşturmak ve geliştirmek için, kırsal ve kentsel alanlarda fakirliğin azaltılmasına, temel altyapı ve güvenli zilyetliğe, köy yenileme programlarına ve kentsel dönüşüme, sürdürülebilir arazi kullanımı ve kaynak yönetimine ihtiyacımız vardır.

Postdam Deklarasyonu Kırsal 21'de (2000) ifade edildiği gibi, kırsal alanların ekonomik ve kültürel faaliyetler yanında yaşam için de çok yönlü alanlar olarak gelişebilmesi amacıyla uygun koşullar oluşturulmalıdır. Hayat koşullarının sürdürülebilir gelişimini güvence altına almak için, çeşitli sosyal, ekonomik ve ekolojik tehlikelere çözümler bulunmalıdır. Kırsal alanların uygulanabilir ve sürdürülebilir kalkınması, belirli ihtimallerin ve içsel potansiyellerin gelişiminde ve diğer bölgelerle deneyimlerin paylaşımında yatar. Kalkınma stratejileri; kalkınma için fırsat ve darboğazlara ilave olarak, başlangıç koşullarının farklılığını da yeterli bir şekilde yansıtmak zorundadır. Bölgesel ve yerel aktörler, mümkün olduğunca esnek bir yapıda problemlerine çözüm üretmelidirler.

Kentsel gelişimi ve göçü dengelemek için, kırsal alanlara, arazi gelişimi bağlamında özel ilgi gösterilmelidir. Bu açıdan Postdam Deklarasyonu kırsal alanların sürdürülebilir kalkınması için bazı önemli tavsiyeler sunmaktadır.

Örneğin;

- Kırsal alanlar için belirli bir ulusal politika oluşturma,
- Fakirlikle mücadele, gıda stoklarını güvence altına alma ve eşitsizliği ortadan kaldırma,
- Kişilere yatırım yapma ve daha fazla ve daha iyi işler oluşturma,

- Araziye erişimi ve üretken kaynakları garanti altına alma ve arazi kullanımıyla ilgili çatışmaları çözme,
- Doğal hayat destek sistemlerini koruma ve çevresel bakış açılarını tüm politika alanlarına uyarlama,
- Kentsel ve kırsal alanlar arasında dengeli bir ortaklık kurma,
- Etkin bir altyapı oluşturma ve erişim sağlama,
- Etkin çok fonksiyonlu tarım ve ormancılığı güvence altına alma ve
- İyi yönetim ve katılımı sağlama.

Ancak, kırsal alanlar genellikle çok sayıda güçlük ve eksikliği içerse bile, sadece kırsal alanlar üzerine odaklanmak yeterli değildir. Aynı zamanda kentsel alanlara ve kent-kır-bağlantıları'na odaklanma ihtiyacı da vardır. "Kent 21 deklarasyonu" nda bu oldukça açık bir şekilde ifade edilmiştir. Buna göre;

- Şehirler ve diğer idari seviyeler, gelişimin sosyal, ekonomik, çevresel ve mekansal yönlerini bütünleştiren etkin kent politikaları ve planlama işlemlerini benimsemelidir.
- Şehirler ekonomi fırsatını geliştirerek ve toplumsal aksiyona imkan tanıyarak, fakirliği azaltmaya çalışmalı ve vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
- Şehirler ağ oluşturmaya kolaylaştırmak için; forumları, iki yönlü ve çok yönlü ortaklıkları tesis etmelidirler.
- Şehirler ve bölgeler arasındaki, kent, kır ve doğa rezervleri arasındaki karşılıklı bağımlılıklara dikkat edilmelidir.
- Ulusal hükümetler kentsel arazi gelişimine yüksek öncelik vermelidirler.

Avrupa'da, kırsal ve kentsel alanlardaki başarılı programlarla sağlanmış, kır ve kent arasında dengeli, iyi tanımlanmış bir arazi gelişimi vardır.

3. Kurumsal Kavramlar ve Yönetişim Kavramları

Yeni fikirlerden daima şüphelenilir ve genellikle de bu fikirlere karşı çıkılır, bunun nedeni bu fikirlerin henüz ortak kabul görmemiş olmasıdır.

John Locke

3.1. Amaç

İyi yönetim; toplumun ve lider pozisyonundakilerin önemli sosyal, ekonomik ve çevresel hususların yönetiminde şeffaflığı, sorumluluğu ve yanıt vermeyi sağlayabileceği bir fırsat oluşturur. Bu durumda iyi yönetişimin en büyük amacı, tahmini göç ve kentsel ve kırsal çevrenin sonradan ortaya çıkan kaynaşmasının koşulları çerçevesinde, sürdürülebilir insan yerleşimlerinin gelişimini desteklemek için etkin bir liderlik sağlamaktır.

Yönetişim, karar vermede kamusal ve ticari güveni sağlamak için iyi tanımlanmış sorumluluk alanlarına ilave olarak, açıkça tanımlanabilen odak noktalar oluşturma ihtiyacı hisseder. Kent-kır ilişkisinin başarılı ve koordineli yönetişimi, 21. yüzyılda dünyanın karşı karşıya kaldığı kritik sorunlardan biridir. Bu çok yönlü meselelerin yönetişimi ve ilgili veri, başarılı bir hizmet için önemlidir. Bu sorunların anahtarı, uygun yönetişimi sağlamak için ihtiyaç duyulan mesleki kabiliyetlerin sadece bir meslekte bulunmadığı, farklı disiplinlerden uzmanların bir araya getirilmesi gerektiği gerçeğidir. Anahtar prensiplerin desteklenmesinde kullanılan uygun ve etkin kurumsal yapıların ve yönetişim kavramlarının, geleceğe başarılı bir şekilde hakim olabilmek için ihtiyaç duyulan yeniliklerin gerekli bir bölümü olduğuna dair açık bir ifade vardır (Magel, Atina, 2004).

3.2. İçerik

İyi bir kent-kır ilişkisinin yönetişimi; karmaşık politik, sosyal, ekonomik ve çevresel hususları, planlama kontrollerini, arazi mevcudiyetini ve etkin bir arazi pazarı etkileşimini içerir. Arazi ve sosyal imkanlar üzerindeki baskının uygun bir şekilde çözülebilmesi durumunda, kent-kır ayrımı boyunca bütünleşik politikalara ihtiyaç duyulacaktır. Planlama ve mali politika ile ilgili tüm konularda kamunun güvenini sağlamak için, hızlı gelişimle birlikte ortaya çıkabilecek suiistimale karşı önlemler uygulamaya koyulmalıdır. Kadınlar ve azınlık gruplar için fırsat eşitliği sağlamak amacıyla, bu politikaların oluşturulmasında gereken hassasiyet gösterilmelidir.

Kentsel ve kırsal alanlar arasında sürdürülebilir bir ilişki geliştirme acil ihtiyacının tanımlanması, birçok farklı mesleki disiplinden gelecek bilginin bir araya getirilmesi, kullanılması ve koordine edilmesi ihtiyacını ortaya koyar. Kent-kır ilişkisi üzerine politika ve kararlar ile ilgili tüm bilgiye etkin açık erişim, üst seviyedeki politik, ekonomik ve sosyal karar konusunda karar vericilere duyulan güvenin artmasını sağlayacaktır.

Zaman içinde itirazsız bir şekilde benimsenebilecek bir yönetim yapısı oluşturmak önemlidir. Kent-kır ilişkisinin gelişiminde, ilişkinin doğası zaman içinde değişecektir ve başlangıçta uygun olan yönetim sonraları uygun olmayabilecektir. Çünkü ilişki olgunlaşacak ve talepler ve sorunlar somutlaşacaktır.

3.3. Rehberlik

Geçmiş, gelecek için mutlaka iyi bir rehber olmayabilir. Bu, kent-kır ilişkisinin yönetiminde karşılaşılan en önemli sorunlardan biridir. Ancak, geçmişteki deneyimlerin analizi, gelecekteki ihtiyaçları belirlemede ders çıkarma ve uygun yönetim yapılarını tasarlama şansı tanımalıdır. Kent-kır ilişkisinin ihtiyaçlarını karşılamak için gereksinimler zaman içinde değişeceğinden, değişimin esnekliğini sağlamak için yönetim yapısının oluşturulması, gözden kaçırılmaması gereken bir ölçüttür.

Düşey ve yatay işbirliğinin uygun seviyelerini oluşturmayla birlikte, koordine etmek, düzenlemek ve izlemek için tek bir odak noktasına ve kentsel ve kırsal alanların yönetimi için müşterek seviyede sorumluluk oluşturmaya ihtiyaç vardır.

3.4. Çıkarılan Dersler

Deneyimlerden elde edilen sonuçlara göre:

- En üst seviyede sorumluluğa sahip bir otorite oluşturulmalıdır. Kent-kır ilişkileri karmaşıktır ve tek bir sorumlu olmadan dağınık ve etkisiz olacaktır.
- Teknik çözümler iyi yönetime baskın gelmemelidir. Genellikle teknik konuların karmaşık proje ilişkilerine baskın gelmesine izin verme eğilimi vardır. Kent-kır ilişkisi projelerinin sunumunda son odak noktası daima en önemli olmalıdır.
- Kent-kır ilişkileri için, yukarıdan aşağı (top-down) ve aşağıdan yukarı (bottom-up) yaklaşımlar arasında bir denge sağlayan bütüncül bir yaklaşımın sürdürülmesine ihtiyaç vardır. Bütün tarafların yönetiminde söz sahibi olmasını sağlamak için, kent-kır ilişkilerinin disiplinler arası yapısı sürekli gözden geçirilmelidir.
- Harici denetleme ve gözden geçirme mekanizmaları oluşturulmalıdır. Kent kır ilişkilerinin iç bakış şekline dönüşme riski vardır ve tarafsızlığın sürdürülmesi için ilk aşamada düzenli bir denetleme ve gözden geçirme işlemi teşvik edilmelidir.
- Düşey ve yatay çalışma uygulamalarının sürdürülmesine ihtiyaç vardır. Kent-kır ilişkisindeki karmaşıklık, temelde düşey iletişimlerin yatay iletişim başarısızlıklarına veya aksine bir duruma yol açmasından kaynaklanmaktadır. Süreçler hem düşey hem de yatay iyi iletişimleri ve çalışma ilişkilerini sağlamak için başlatılmalıdır.
- Projenin tamamlanmasıyla ortadan kaldırılan, belirli kısa dönem faaliyetlerden sorumlu, disiplinler arası projelerin, çalışma gruplarının ve çalışma kollarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu grupların faydalılıklarının ötesinde sürdürülmesi, iyi yönetimin etkinliğini azaltma riski taşır.
- Kent ve kır temsilcileri arasında düzenli ve sık bir diyalog oluşturulmalıdır. Forumlar, fikirlerin paylaşılması ve bilginin değişimi için bir fırsat sağlar. Eğer bu forumlar olmazsa, bir dağılma ve sonrasında da temsili işlemlerle bir düş kırıklığı yaşanma riski vardır.

3.5. İzlenecek Yol

Organizasyon

- Bütünleşik politika konularının koordinasyonu, gelişimi ve kamusal alana bilginin sunulması için tek bir otoritenin oluşturulması.
- Kent-kır ortamıyla ilgili tüm kurullar için en üst düzeyde tek bir sorumluluk noktasının sağlanması.
- Kuralların ve bunlarla ilgili takip ve icra faaliyetlerinin oluşturulması.
- Açık bir şekilde tanımlanmış rollere ve sorumluluklara sahip disiplinler arası bir yönetişimin oluşturulması. Bu; arazi bilgisi sorumlularını, belediye birimlerini (kent ve kır planlamacıları, ulaşım uzmanları ve mühendisler gibi), hem kentsel hem de kırsal alanlardaki iç yatırımcıları, toplum kullanıcılarını ve Bilgi Teknolojisi / Bilgi Sistemleri uzmanlarını içermelidir.
- Tüm seviyelerde yolsuzluk vb yasadışı faaliyetlerin ortadan kaldırılması politikalarını uygulamak için fırsat ve sorumluluğun sağlanması.
- Cinsiyet ve azınlık grupların eşitliği için imkan ve sorumluluğun sağlanması.
- Etkin arazi pazarlarının oluşturulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için olanakların ve uygun kredi ve finans sistemlerine ortak erişimin sağlanması.

Teknik

- İletişimler için uygun standartların oluşturulması: veri standartları, formatlar ve değişim protokolleri.
- Tüm grupların erişebileceği bir meta-veritabanının oluşturulması (mümkün olduğunca basit olmalı).
- Bir teknik meseleler kaydının oluşturulması ve sürdürülmesi.

İdari

- Tek bir otoriteye karşı sorumlu bir idari grubun oluşturulması.
- Geniş bir tanıtım ağının oluşturulması ve sürekli gözden geçirilmesi.
- Uygun olan yerlerde internet sitesi ve sürdürme olanaklarının oluşturulması.
- Bilginin değişimi ve dağıtımını desteklemek için iş süreçlerinin oluşturulması.
- Etkin iletişimlerin sürdürülmesi için yatay ve düşey grupların oluşturulması.
- Bir meseleler kaydının oluşturulması ve sürdürülmesi.

4. Arazi ve Doğal Kaynak Altyapısı

Gözlem yapılması gereken yerde, şans sadece hazır beyinlere güler.

Louis Pasteur

4.1. Amaç

Arazi her zaman güç ve zenginliğin birincil kaynağı olarak tanımlanmıştır. Bu gerçek, arazinin yatırım çekme kapasitesinden ve farklı doğal kaynakların elde edildiği bir değer olmasından kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki yüksek doğum oranları, daha az tarımsal üretkenlik ve temel hizmetlerdeki eksiklik, kitlesel kırsal göçe ve büyük çaplı kentleşmeye katkı sağlayan faktörlerdir. Kontrol altına alınmamış insan faaliyetleri, sınırlı zenginliğe sahip kişiler için, tabii kaynaklar üzerinde hayat kalitesini kötüleştiren büyük bir baskı oluşturmaktadır.

UNEP'in istatistikleri (1999), bu bağlamda alarm vermektedir: "2025 yılına kadar dünya nüfusunun üçte ikisi, taze su kullanımının % 70-75'ini oluşturan sulu tarım nedeniyle, su baskısı koşullarında yaşayacaktır". Toprağın insandan kaynaklanan sebeplerden dolayı kötüye gitmesi, bugüne kadar dünyanın kuru arazilerinin % 20'sini etkilemiş ve bir milyar insanın geçimini riske atmıştır. Dünya nüfusunun yarıdan fazlası, kıyı çizgisinden itibaren kara yönündeki 60 km'lik alanda yaşamaktadır. Bu kıyı hatlarının üçte biri nüfus baskısı ve altyapı sebebiyle zaten zarar görmüş durumdadır".

Gelişmekte olan ülkeler devam eden bir arazi ve kaynak kıtlığıyla yüz yüze kalmaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerine ulaşmak için gereken aksiyonları karşılayabilen ve destekleyebilen fiziksel, kurumsal, yasal ve teknik tüm bakış açılarında, yeterli altyapının tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir. Aynı zamanda, değişen toplumsal ihtiyaçların karşılanması ve yeterli insan yerleşimleri politikalarının uygulanması için, arazi kullanımının daha iyi yönetilmesine ve planlanmasına ve kısmen arazi pazarlarını canlandırabilecek ve arazi transferlerini geliştirebilecek basit ve etkin kurumsal ve yasal çerçevelerin tasarlanmasına ihtiyaç vardır.

Arazinin yönetim ve idaresi için gerekli olan sistemler, yenilenemeyen kaynakları tehlikeye atmadan, herkesin ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve genişletilebilmelidir. İnsan davranışları ve bu davranışların tabii kaynaklar üzerindeki negatif etkileri arasındaki baskılar zamanla kötüye gittiğinden, ulusal ve uluslararası topluluklar, kendilerini farklı zirvelerden, deklarasyonlardan, BM ve diğer organizasyonların girişimlerinden ortaya çıkan küresel eylem planlarına adanmışlardır. Gerçekleştirilmek istenen eylemlerin başarısına yardım edecek bu tür politik sorumlulukları zaman içinde geliştirmek için, temel aktörler ile farklı disiplinlerden uzmanlar arasında diyalog sağlanması gereklidir.

4.2. İçerik

Arazi ve kaynakların yönetimi, çoğu toplum için temel bir konudur. İnsanoğlunun hem problem hem de çözüm olarak durduğu yerlerde kritik mesele, ekonomik ve çevresel

güçler arasındaki dengenin sağlanmasıdır. Son yüzyılda yaşanan aşırı kentleşme, kırsal nüfusu kendisine çekmiştir. Böylesi bir göçün birçok nedeni vardır. Bunlardan bazıları:

- Kırsal alanların temel hizmetlerindeki eksiklik ve yetersiz altyapı ve kırsal toplum için kentin bir zenginlik ve refah sembolü olması.
- Yerli insanlar ve azınlık grupların araziye erişimindeki adaletsizlik. Bu, kredi olanaklarının sağlanmasını ve bu kredilere erişimi de içerir.
- Suyun kıt bir kaynak olduğu bazı ülkelerde kırsal toplumun geçimini riske atan, kontrolsüz insan faaliyetlerinden ve sık kuraklık dönemlerinden kaynaklanan toprağın bozulması.

Bütüncül yaklaşımlar, adaletli ulusal arazi politikaları ve bütüncül uygulamalar geliştirme bağlamında devletlerin başarısızlığı, arazi kaynakları üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Kaynaklar gittikçe daha kıt ve hassas hale gelmektedir. Bu, fakirliğin birincil nedeni olacak ve UNEP'in tüm istatistik ve raporlarında açıkça tanımlandığı gibi, gelecek nesillerin hayatlarını devam ettirmelerini zora sokacaktır.

4.3. Rehberlik

Arazi idaresiyle ilgili devlet aksiyonları, geleneksel sektörel yaklaşımların ötesinde gelişmelidir. Kent-kır karşılıklı ilişkileri ve arazi, altyapı ve kaynaklar arasında yakın ilişkiler daha iyi anlaşılmalıdır. Savunulan aksiyonlar toplumun farklılaşan ihtiyaçlarını ve isteklerini hesaba katmalıdır. Deneyimler göstermiştir ki, sadece hukuki ve gönüllü yaklaşımlar sürdürülebilir kalkınmayı destekleyebilmekte ve insanları onun başarısına yönlendirmektedir. Bütünleşik yaklaşımlar için; karar vermeyi desteklemek ve tek tipli, standart yöntemleri uygulamak amacıyla konumsal veri altyapılarının ve başarıları sonuçların değerlendirilmesi bağlamında göstergelerin oluşturulması yoluyla, bilgi tabanının güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

4.4. Çıkarılan Dersler

Deneyimler göstermektedir ki;

- Doğal kaynaklar ile ilgili yeterli bilginin sağlanmasına ihtiyaç vardır. Ancak, çoğu gelişmekte olan ülkede, veritabanı eksikliğinden ve bir dizi diğer faktörlerden dolayı bu işlem zordur. Çoğu ülkede “bilgi gücüdür” düşüncesi hakimdir ve çoğu meslek grubu kendi kısa dönemli çıkarlarını bilgiyi elinde tutarak korumaya çalışmaktadır. Bu düşünce, bütünleşik aksiyonların geliştirilmesinin önünde öncelikli bir engel olarak durmaktadır. Karar vericiler, kalkınma aksiyonlarına konu alanları ve altyapı ve hizmetlere yatırımların en büyük etkiyi doğurabileceği alanları tespit etmelerine yardım edecek uygun bilgi araçlarını kullanmamaktadırlar.
- Bütünleşik yaklaşımların oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Yerel gruplar tarafından işletilen projeler ve aksiyonlar, bazen idari ve seçim kaygılarıyla, uzun dönemli hedefler yeniden oluşturulmadan veya bu hedeflere öncelik verilmeden başlangıçtaki amaçlarından sapmaktadırlar.
- Yerel yönetimler güçlendirilmelidir. Politikaların tasarlanması ve uygulanması sırasında, vatandaş-tabanlı katılımcı planlama ve tasarım, toplumun işlemin bir parçası haline gelebilmesinin sağlanmasında etkin bir yoldur.

- Karar verme, bilgi ve iyi yönetim şeffaflığının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Rüşvet, savunulan politika ve düzenlemeleri dikkate almaksızın yasal olmayan uygulamaları teşvik eder.
- Uzun dönemli sorunların riskini azaltmak için alternatif gelir elde etme mekanizmalarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Örneğin; gelir elde etmek için ormanların kesilmesi, yakıtlık odun ve inşaat malzemelerinin kıtlığına yol açmıştır. Ormanlar üzerindeki baskının azaltılması için alternatif gelir elde etme mekanizmalarının ve kırsal toplumlar için alternatif enerji kaynaklarının bulunması gerekmektedir.
- Arazi değerlendirme uygulamalarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Kentleşmenin ritminden ve yeterli düzenlemelerin ve arazi değerlendirmesinin eksikliğinden dolayı, kentsel dokular iyi tarım arazilerine doğru genişlemektedir. İyi arazilerin değerlendirilmesi uygulamaları, tarımsal alanların yapılaşmasını azaltmak için kullanılabilir.
- Finansal sistemler ve mevzuatın desteklenmesiyle birlikte, uygun ve uygulanabilir arazi pazarlarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Uygulamada resmi bir yapıya sahip olma, daha fazla zenginliği tetiklemek için gereklidir ama yeterli değildir. Arazi pazarlarının çalışması için politik bir yetkilendirme olmalıdır.
- Arazi yönetimi uygulamalarının tartışılması ve müteakip iyileştirme için bir forumun oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Tanımlı ve iyi belgelenmiş uygulamalara sahip olma, iyi uygulamaların sayısının artması için bir temel sağlar.

4.5. İzlenecek Yol

- Bilgiyi toplamak için standart yöntem ve süreçlerin oluşturulması ve karar vericilerin bilgiye erişiminin kolaylaştırılması amacıyla daha iyi bilgi sunum kanallarının geliştirilmesi.
- Sistemin performansını değerlendirmek amacıyla, ortak niceliklendirilebilir ve ölçülebilir göstergeler üzerinde anlaşmaya varmak için farklı disiplinlerden uzmanların bir araya getirilmesi.
- Herhangi bir aksiyondan önce, benimsenen planın bir parçası olarak tüm ilgili tarafların katılımını ve işbirliğini sağlamaya yardım edecek, anahtar aktörler arasında daha bilgili diyalog başlatmak ve geliştirmek için danışmanlıkların başlatılması.
- Bilgi, çevresel kararlar ve uygulanmasına dair merkezi bir bileşendir. Anahtar faktör, ilgili topluma politikanın niçin o şekilde belirlendiğini, faydalarının neler olduğunu ve ilgili politikayla başarılabilecekleri tartışmaya başlamadan önce açıklamaktır.
- Arazi yönetiminin disiplinler arası yaklaşımlarının geliştirilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi için açık hedeflerin ve amaçların tanımlanması.
- Doğal kaynakların yönetimiyle ilgili çatışmaların tür ve kaynaklarının açık bir şekilde tanımlanması.
- Arazi gelişimi için göstergelerin tanımlanması ve izlenmesi (kırsal alanlar, kentsel alanlar, kent-kır geçiş alanları).
- Etkin arazi pazarlarının ve krediye uygun erişimin sağlanması.

5. Kapasite Değerlendirme ve Gelişimi

Sağduyu dünyada en iyi dağıtılmış şeydir,
herkes ona iyi derecede sahip olduğuna inanır.

René Descartes

5.1. Amaç

İyi yönetim, kapsamlı arazi politikaları, güçlü arazi idare ve arazi yönetim kurumları, kent-kır ayrımı ile ilgili problemlerin çözümünde gerekli bileşenlerdir. Sürdürülebilir bir yaklaşımın gerçekleştirilebilmesi için, temel araçlar olarak hem etkin arazi pazarı hem de etkin arazi kullanım kontrolü geliştirilmelidir. Ancak, birçok ülkede, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde ve geçiş ülkelerinde, kent-kır ilişkisini yönetmek için ulusal kapasite, kurumlar, gerekli insan kaynakları ve kabiliyetleri tam olarak geliştirilebilmiş değildir.

Bu bağlamda, kapasite inşası kavramı, kapasite ihtiyaçlarını analiz etme ve değerlendirmede ve bu ihtiyaçlara sosyal, örgütsel ve bireysel seviyelerde yeterli bir cevap tanımlamada bazı yol göstericilikler sunar.

5.2. İçerik

Kapasite İnşası nedir?

Kapasite inşası (capacity building), 1980'lerde ortaya çıkan oldukça yeni bir terimdir. Kullanan kişiye ve içeriğe göre birçok farklı anlamlara ve yorumlamalara sahiptir. Kapasite inşasının, genellikle eğitim, öğretim ve insan kaynakları gelişimi ile yakından ilgili bir kavram olduğu kabul edilir. Ancak, bu geleneksel anlayış son yıllarda sosyal, örgütsel ve eğitimsel bakış açılarını kapsayacak şekilde daha geniş ve daha bütüncül bir bakışa doğru değişim göstermiştir.

UNDP kapasiteyle ilgili şu temel tanımı sunmaktadır: “Kapasite, faaliyetlerin etkin, etkili ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülebilmesi için, bireylerin ve organizasyonların veya örgütsel birimlerin kabiliyetleri olarak tanımlanabilir.” Kapasite iki boyutlu olarak görülür:

- **Kapasite değerlendirme** veya teşhis, kapasite gelişimi için ilgili stratejilerin formüle edilmesinde gerekli bir temeldir. Bu, sistemdeki belirli varlıkların ve bireylerin değerlendirilmesi yanında, çeşitli kapasite boyutlarının daha geniş bir sistem bağlamında değerlendirildiği yapılandırılmış ve analitik bir süreçtir. Kapasite değerlendirme, örneğin arazi idaresinde bağışçı (donor) projeleriyle ilişkili olarak gerçekleştirilebilir veya bir ülkede kendi kendine değerlendirme aktivitesi olarak gerçekleştirilebilir.

- **Kapasite gelişimi**, tüm sisteme, çevreye, bireylerin, organizasyonların ve toplumların işletildiği ve etkileştiği şartlara vurguyu içerdiğinden, insan kaynakları gelişiminden daha geniş bir kavramdır. İlgi odağı, bir organizasyonun belirli bir fonksiyonunu gerçekleştirme kapasitesi üzerine olsa bile, yine de daima tüm politika ortamı ve makro seviye koşullarına sahip belirli aksiyonların uyumluluğu göz ardı edilmemelidir. Tabi ki kapasite gelişimi kapasitenin olmadığını anlamına gelmez; kişilerin ve organizasyonların görevlerini yerine getirmesi için mevcut olan kapasitelerinin korunması ve güçlendirilmesini de içerir.

UNDP ve OECD tarafından teklif edilen daha kapsamlı tanımlamaya göre kapasite gelişimi "...bireylerin, grupların, organizasyonların, kurumların ve toplumların temel fonksiyonları gerçekleştirmek, problemleri çözmek, amaçları tanımlamak ve başarmak, kalkınma ihtiyaçlarını anlamak ve gerçekleştirmek için kabiliyetlerini artırma sürecidir." Bu tanım çeşitli bağışçılar tarafından da genellikle kabul edilmiş ve benimsenmiştir.

Kent-kır ilişkilerini geliştirme amaçlı kapasite inşası

Arazi yönetiminin temel bölümleri olarak arazi zilyetliğinin güvenliğinin, arazi pazarlarının etkinliğinin ve arazi kullanım kontrollerinin etkililiğinin, herhangi bir arazi politikasının hayati bileşenleri olduğu genellikle kabul edilir. Bu aktiviteler, politika uygulamasının bir temeli olarak karmaşık arazi hak, kısıtlama ve sorumluluklarına müsaade eden arazi idare altyapısının bazı formlarına dayanır. Bu kapsama kapasite inşası ve insan kaynakları gelişimi prensiplerinin ve seçeneklerinin tamamı girmektedir.

Kent-kır ilişkilerinin gelişimi, uzun dönemli stratejik aksiyonların benimsenmesini ifade eder. Bu; politik amaçların oluşumunu, ilgili arazi gelişim politikalarının ve uygulama için politika araçlarının benimsenmesini, genel anlamda ve özellikle de kent-kır ayrımı bağlamındaki arazi gelişim meselelerini çözmek için yasal çerçevenin oluşumunu, görev ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlandığı yerlerde yeterli ve dağıtık yaklaşım tabanlı kurumsal altyapının oluşumunu, ulusal ve yerel hükümetteki ve genel olarak toplumdaki bu meseleleri çözmek için gerekli insan kaynakları ve kabiliyetlerinin gelişimini, son olarak da mesleki standartlar ve etikler, mesleki uyumluluğun geliştirilmesi ve en uygun koşulların ve hizmetlerin geliştirilmesi için devlet kurumlarıyla etkileşimden sorumlu ulusal ölçmeciler kurumu gibi mesleki kurulların gelişimini içerir. Bu açıdan, toplumda kapasite gelişimi, UNDP tarafından ifade edildiği gibi üç seviyede değerlendirilebilir:

- Politik amaçlarını, arazi gelişim politikalarını, politika araçlarını ve yasal çerçeveyi içeren **toplumsal seviye**.
- Kurumsal altyapıları, iyi yönetişimi, konumsal veri altyapılarını, bilgi teknolojisi danışmanlığını (ITC) ve mesleki kurumları içeren **organizasyon seviyesi**.
- Eğitim, öğretim ve süren mesleki gelişim aktivitelerini içeren **bireysel seviye**.

Kurumsal reform ve sonunda da tüm teknik ve insan kaynağı gereksinimlerinin uygulanmasıyla sonuçlanacak mevzuat reformunu yönlendireceğinden, arazi gelişimi ile ilgili kapsamlı bir politikanın benimsenmesi hayati öneme sahiptir.

Ancak, kapasite inşası lineer bir süreç değildir. Giriş noktası ve mevcut odaklanılan mesele ne olursa olsun, üst veya daha alt seviyedeki/seviyelerdeki koşullara ve sonuçlarına bakmak için, odaklanmaya veya biraz daha üstten bakmaya ihtiyaç olabilir. Kapasite inşası, tüm ilgili meselelerin ve ilişkilerinin değerlendirilmesi ve çözülmesi yoluyla sürdürülebilir bir ürünün amaçlandığı kapsamlı bir yöntem olarak görülmelidir.

5.3. Rehberlik

Arazi idare altyapılarını tesis etmek için bir başışçı projesinin oluşturulduğu gelişmekte olan veya geçiş sürecinin yaşandığı ülkelerde, arazi kullanım kontrolünün, kent-kır arazi kullanım problemleri ayrımı yapılmadan bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi önemlidir. Kapasite inşası meselesi, ilave olarak değil, öncelikli çözülmesi gereken temel bir bileşen olarak düşünülmelidir. Aslında, bu tür projeler, kendi başlarına kapasite inşası projeleri olarak değerlendirilmelidir. Bir taraftan ilgi projeye verilirken, diğer taraftan temel odaklanma orta ve uzun vadeli kent-kır ilişkilerini içeren arazi idaresi ve gelişimi meseleleriyle uğraşma ihtiyaçlarını karşılamak için kapasite inşası üzerine olmalıdır.

İyi bir genel yaklaşım, iyi bir stratejik yönetimi oluşturan dört adıma bakmaktır. Bunlar; şu an neredeyiz, nerede olmak isteriz, istediğimiz noktaya nasıl ulaşabiliriz ve orada nasıl kalabilirizdir. Bu yaklaşım, değerlendirme, gelişim ve sürdürmeyi amaçlayan geniş kapasite inşası ile de uyumludur.

5.4. Çıkarılan Dersler

Deneyimler göstermiştir ki;

- Bağıışçı projeleri için stratejik bir yaklaşımın oluşturulmasına ve kapasite oluşum ölçülerinin ilave olarak değil temel olarak değerlendirilmesinin sağlanmasına ihtiyaç vardır.
- Kent-kır ilişkileri bağlamında kapasite ihtiyaçlarını tanımlamak için ülke içi değerlendirme faaliyetlerinin geliştirilmesine ve politikalar, yasal çerçeve, kurumsal altyapılar ve insan kaynakları ve kabiliyetleri bağlamında gerekli kapasite gelişimi ölçülerinin tartışılmasına ihtiyaç vardır.
- Kapsamlı bir arazi gelişim politikasının oluşturulmasına ve benimsenmesine ve ‘şehir ve ülke planlama’ ve ‘politikaların oluşturulması ve tanımlanmasını’ tek bir mesleki alanda birleştiren bütüncül bir arazi yönetiminin oluşturulmasına ihtiyaç vardır.
- Yerel ihtiyaçları tanımlayan konumsal planlama için dağıtık yaklaşım ihtiyacını savunmaya gereksinim vardır. Tartışma şudur ki; dağıtık karar verme sisteminden her ne sonuç ortaya çıkarsa çıksın, yerel ihtiyaçlar için doğru karar olduğu varsayılmalıdır. Dağıtık bir yaklaşımın amacı, karar verme sorumluluğu ile

finansal ve çevresel sonuçların sorumluluğunu bir araya getirmek için, görevlerin muhtemel en alt seviyede çözülmesi olmalıdır.

- Ulusal ve yerel hükümet (yerinden yönetim) arasında açık bir görev ve sorumluluk ayrımının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Arazi kaynakları ve arazi gelişimi bağlamında hak, düzenleme ve sorumluluklarla uğraşırken iyi yönetim prensiplerinin uygulanması sağlanmalıdır.
- Arazi yönetimi anlayışının; sosyal, ekonomik, hukuki ve örgütsel v.b. tüm politika alanlarını içerecek şekilde son derece disiplinler arası bir yaklaşımla geliştirilmesine ihtiyaç vardır.
- Hem teknik hem de sosyal bilimi bir araya getiren ve konumsal bilgi yönetimi üzerine güçlü bir vurguyla ölçme bilimini ve arazi yönetimini ilişkilendiren ‘harita mühendisliği eğitimi’ disiplinler arası yaklaşım ihtiyacının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.
- Mesleki standartlar ve etiklerin kontrol ve gelişiminden, mesleki rekabetin geliştirilmesinden ve en iyi koşulların sağlanması ve hizmetlerin iyileştirilmesi için devlet kurumlarıyla etkileşimden sorumlu olan, ulusal harita mühendisleri kurumu gibi güçlü mesleki kurumların oluşturulmasına ihtiyaç vardır.
- Mesleki kabiliyetlerin sürdürülmesi ve geliştirilmesi ve eğitim, araştırma ve mesleki uygulama arasındaki etkileşimin geliştirilmesi için, süren mesleki eğitim ihtiyacının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

5.5. İzlenecek Yol

İzlenecek yol üç adımda değerlendirilebilir. Bunlar; değerlendirme, gelişim ve sürdürülebilirliktir.

Değerlendirme

Yapılandırılmış bir analiz şu gibi soruları içermelidir:

- Arazi gelişim politikaları açık bir şekilde ifade edilmiş midir?
- İnsan-arazi aktivitelerini, özellikle de kent-kır ilişkilerini düzenlemek için uygulamada hangi araçlar bulunmaktadır?
- Yasal çerçeve yeterli ve uygun mudur?
- Örgütsel yapı açık bir şekilde tanımlanmış görev ve sorumluluklara sahip midir ve bu yeterli midir? Kurumlar kent-kır ilişkilerinin yönetimi için yeterli midir?
- İyi yönetim için yol gösterici prensipler tüm devlet seviyelerinde iyi ifade edilmiş midir?
- İnsan kaynakları ve kabiliyetleri yeterli midir? Çalışan sayısını ve bunların yeterliliklerini belirleyen bir politika mevcut mudur?
- İlgili eğitim ve öğretim fırsatları mevcut mudur?

Gelişim

Kapasite gelişim ölçmeleri, kapasite ihtiyaçlarının analizi yoluyla tanımlanan boşlukları gidermek için uygulanmalıdır. Bu tür ölçmeler şunları içermelidir:

- Kent-kır ayrımı meselesini çözen kapsamlı bir arazi politikasının benimsenmesi.
- Forumlar, yuvarlak masa toplantıları, ortaklaşa düzenlenen çalıştaylar v.b. yollarla, hem kentsel hem de kırsal alanların temsilcileri ve kurumları arasında uygun diyalog fırsatlarının oluşturulması.
- Kent-kır ilişkileri için bir yasal çerçevenin tasarlanması.
- Konumsal planlamada, özellikle de kent-kır ilişkilerinde, açık bir şekilde ifade edilmiş görev ve sorumluluklara sahip uygun bir örgütsel çerçevenin uygulanması.
- İyi yönetim için rehber prensiplerin açıkça benimsenmesi.
- Çalışan sayısını ve gereksinim duyulan uzmanlık alanlarını tanımlayan politikaların belirlenmesi.
- Tüm seviyelerde yeterli ve uygun eğitim seçeneklerinin oluşturulması.

Sürdürülebilirlik

Kapasite gelişimi için stratejilerin geliştirilmesi kadar sorunların çözümü için de sürekli bir izleme gereklidir. Bu tür ölçmeler şunları içermelidir:

- Tüm tarafların, ulusal ve yerel hükümetin, sivil toplum kuruluşlarının, uzmanların ve vatandaşların kendi kendini izleme kültürünü teşvik etme, süreci gözden geçirme ve tartışma ve herhangi bir uygun değişikliği önerme.
- Çıkarılan derslerin, eğitim sürecine sürekli geri besleme yapması gerekir.

6. Marakeş Deklarasyonu

Dünya, düşünmeyle değil, yalnızca aksiyonla kavranabilir.

Jacob Bronowski

Marakeş kent-kır ilişkisinin geliştirilmesi deklarasyonu

Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) ve Marakeş Deklarasyonu'nun ortakları, dünyanın farklı alanlarındaki kent-kır ayrımını tanımlamakta ve tüm dünyada kabul edilebilir insan yaşam koşulları için bu meselenin çözümü bağlamında bir sorumluluğun gerekli olduğuna inanmaktadırlar. Sürdürülebilir kalkınmalar için kent-kır ilişkisi, dünya çapındaki iyi kent-kır yönetişimi fikrinin ana temasıdır.

Deklarasyon, kapsamlı bir ulusal arazi politikasının gelişimini önermektedir. Bu politika şunları içermelidir:

- İyi yönetişimin sağlanması için ihtiyaç duyulan kurumsal aksiyonlar ve devlet aksiyonları.
- Arazi zilyetliği, arazi değeri ve arazi kullanımının kontrolü için arazi idare altyapıları.
- Toplumsal, örgütsel ve bireysel seviyelerde kapasite değerlendirme ve gelişimi araçları.

FIG gibi sivil toplum örgütleri, küresel, ulusal ve yerel ortaklarımızla işbirliği içinde, sürdürülebilir kalkınma için kent-kır ilişkileri temasıyla bağlantılı olarak **üç-katlı bir role** sahiptir:

1. Bu organizasyonlar ve üye birlikleri ve bireysel üyeler kolaylaştırıcılar olabilirler. Yani, toplum tabanlı organizasyonlar yanında toplumsal geliştiriciler, organize ediciler ve danışmanlar olarak hareket edebilirler.
2. İnsanlar ile kaynaklara, mallara ve hizmetlere erişimi kontrol eden otoriteler arasında arabulucular olabilirler.
3. Kaynaklara yerel erişimi arttırmak ve kent-kır ilişkilerini de içeren yerel olarak belirlenmiş yollarla bu kaynakların kullanımına daha fazla özgürlük sağlamak için, devlet kurumlarına politika değişiklikleri konusunda tavsiyelerde bulunabilirler.

Kaynaklar

- Magel, H. (2003): Urban-Rural Interrelationship for Sustainable Development. Keynote Speech. 2nd FIG Regional Conference, Marakeş, Morocco, 9 p. http://www.fig.net/council/magel-papers/magel_Marakeş_2003_opening.pdf.
- Magel, H. (2004): Breathing the Olympic Spirit – The Mission of FIG in the 21st Century. Opening speech at the FIG Working Week 2004 in Athens, Greece, 23 May 2004. 7 p. http://www.fig.net/pub/athens/papers/opening/magel_athens_2004.pdf.
- Marrakech Conference Proceedings (2003): Papers and presentations are available at <http://www.fig.net/pub/morocco/>.
- Okpala, D. (2003): Promoting the Positive Rural-Urban Linkages Approach to Sustainable Development and Employment Creation: The Role of UN-HABITAT. Keynote Presentation at the 2nd FIG Regional Conference, Marakeş, Morocco. 5 p. http://www.fig.net/pub/morocco/proceedings/PS1/PS1_1_okpala.pdf.
- RICS. Dale, P.; Mahoney, R.; and McLaren, R. (2002): Land Markets and the Modern Economy; RICS Leading Edge Series. ISBN 1842191055.
- Rural 21 Potsdam 2000: Tagungsband/Conference volume rural 21. Herausgeber: Bundesministerium für Verbraucherschutz, Ernährung und Landwirtschaft, Bonn, April 2001.
- UNDP (1998): Capacity Assessment and Development. Technical Advisory Paper No.3. <http://magnet.undp.org/Docs/cap/CAPTECH3.htm>.
- UN-ECE (1996): Land Administration Guidelines. New York/Geneva. ISBN 92-1-116644-6. (A new edition is in print.)
- UN-ECE (1998) Social and Economic Benefits of Good Land Administration. New York and Geneva. <http://www.unece.org/env/hs/wpla/welcome.html>.
- UN/FIG (2002): The Nairobi Statement on Spatial Information for Sustainable Development. FIG Publication Series, No 30. ISBN 87-90907-19-1. <http://www.fig.net/pub/figpub/pub30/figpub30.htm>.
- UN/FIG (1999): The Bathurst Declaration on Land Administration for Sustainable Development. FIG Publication Series, No 21. ISBN 87-90907-01-9. <http://www.fig.net/pub/figpub/pub21/figpub21.htm>.
- UN-HABITAT/FIG (2002): Land information Management for Sustainable Development of Cities. FIG Publication Series, No 31. <http://www.fig.net/pub/figpub/pub31/figpub31.htm>. ISBN 87-90907-21-3.
- UN-HABITAT (1999): Informal Settlement Upgrading: The demand for Capacity Building in Six Pilot Cities. Nairobi. ISBN 92-1-131426-7.
- UN-HABITAT (2003): Handbook on Best Practices, Security of Tenure and Access to Land. Nairobi. ISBN 92-1-131446-1.
- Urban 21. Global Conference on the Urban Future. Conference Proceedings. Berlin 4–6 July 2000. <http://www.bbr.bund.de/index.html?staedtebau/staedtebaupolitik/urban21.htm>.
- World Bank, Klaus Deininger (2003): Land Policies for Growth and Poverty Reduction. Oxford University Press and The World Bank. Washington. ISBN 0-8213-5071-4.

2-5 Aralık 2003 tarihlerinde Fas'ın Marakeş kentinde, ONIGT (Ordre National des Ingénieurs Géomètres-Topographes) ve Uluslar arası Haritacılar Federasyonu (FIG) tarafından, “Sürdürülebilir Çevre İçin Kent-Kır İlişkisi” 2. FIG Bölgesel Konferansı düzenlenmiştir. Konferans; Arap Haritacılar Birliği (AUS), Arap Kent Gelişim Enstitüsü (AUDI), çeşitli Birleşmiş Milletler kurumları, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO), Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşkeleri Merkezi (UN-HABITAT), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomi Komisyonu (UNECA) ortak sponsorluğunda ve desteğinde gerçekleştirilmiştir.

Konferansın amacı, kent-kır ilişkilerinin bazı sorunları ile ilgili düşünceleri sunmak ve bu karmaşık konudaki bilinçliliği arttırmaktır. Ayrıca konferansta, arazi politikası ve arazi idaresi arasındaki yakın ilişkide açıklanmaya çalışılmıştır.

Bugünlerde kent-kır etkileşim gündemi kapsamlı bir konudur ve bir dizi ilgiyi kapsamaktadır. Etkileşim; nakliye, iletişim, enerji ve temel hizmetler gibi yeterli altyapıyla sağlanabilen malların ve hizmetlerin, insanların, bilginin ve paranın değişimini içerir. Altyapı, kent-kır gelişiminin belkemiğidir. Ancak, bunun sağlanması genellikle arazi ve doğal kaynakların altyapıyla yer değiştirmesini gerektirir. Yollar, patikalar ve elektrik hatları peyzajı bölmekte ve özellikle kırsal alanlar üzerinde negatif etkiler oluşturmaktadır. Bu hayati altyapının sağlanması, hem kırsal hem de kentsel toplumların çıkarlarının dengelenmesini gerektirir. Bu, onların ortak geleceğini sağlayacaktır.

Arazi insanoğlu için farklı işlevselliklere sahiptir. Bundan dolayı birçok ülkenin kırsal ve kentsel alanlarında farklı arazi politikaları ve arazi idareleri görülebilir. Hem kırsal hem de kentsel alanlarda sürdürülebilir arazi gelişiminin sağlanabilmesi için, politik, yasal, sosyo-ekonomik ve çevresel etkenlerin bir arada değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu alanlardaki insan yerleşimlerinin refahı ise, ancak sürdürülebilir arazi yönetimini desteklemek için ortak ve kapsamlı arazi politikalarının benimsenmesiyle gerçekleştirilebilir.

Birçok uluslararası devlet ve sivil toplum organizasyonu, arazinin sürdürülebilir gelişimini olanaklı hale getirmek ve insanoğlunun refahını sağlamak için, kırsal ve kentsel alanlarda hem ortak bir arazi politikası hem de bütüncül bir tematik yaklaşım ihtiyacını vurgulamaktadır.